

Секція 1. Філософське осмислення феномену техніки

УДК 122

О. Головацька

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя (Україна)

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ДЕТЕРМІНІЗМ

О. Holovatska

TECHNOLOGICAL DETERMINISM

Сучасна техніка відкриває людині багато можливостей для задоволення потреб, але з іншої сторони, руйнує основи людського існування. Розвиток техніки визначає розвиток суспільства незалежно від його соціально-економічної структури.

Технологічний детермінізм ґрунтується на тому, що зрушення в технології – єдине і найважливіше джерело змін у суспільстві. Загальною основою його теорій є висування технологічного чинника на перший план. Технологічний детермінізм стверджує, що машини творять історію. Він передбачає, що техніка – особливий, незалежний від людини світ, що вона розвивається за своїми законами. Крім того, наголошується на тому, що техніка домінує над людиною і суспільством, встановлює їм свою волю і визначає їх перспективи. У такому випадку, у людини залишається вибір: або підкоритися світу техніки, або боротися проти нього, тікати від нього, в очікуванні неминучої загибелі всього живого під гнітом машинної цивілізації. Технічна цивілізація живе незалежно від людини і суспільства, хоча вона створена людським розумом і руками. При цьому техніка штучно відокремлюється від соціальних відносин, стає в один ряд з явищами природи.

Провідна роль у розвитку історії належить техніці. Технології – це джерело руху сучасних соціальних систем. Виникнення технологічного детермінізму зумовлене розвитком техніки, науково-технічного прогресу. Саме 70—80-ті роки минулого сторіччя стали роками бурхливого розвитку соціально-екологічних ідей та задумів. Тому, історично першою формою вияву технологічного детермінізму у суспільствознавстві були техніцистичні концепції. Витоки філософії техніки пов'язані, в першу чергу, з зростанням ролі техніки в суспільстві в кінці ХІХ - початку ХХ ст.. Теорія технічного детермінізму сприяла появі двох основних тенденції – технічного оптимізму та технічного песимізму.

Технічний оптимізм характеризується досконалістю техніки, переоцінкою можливостей її розвитку: техніка розглядається як єдиний або домінуючий фактор соціального прогресу. Для прикладу, наведемо твердження П. К. Енгельмейера. Він писав: "Увагу вчених направлено на питання "що станеться?", а техніків - на питання: "що має статися?". Вчений прагне пізнати існуюче. Технік, навпаки, починає з цього і впливає на природу, вносячи свої бажання в природні сили. Технічне вчить, що людина в стані за допомогою наявних в неї засобів підкорювати природу, тобто час і простір, силу і матерію, і робити свої плани здійсненними. Коротше, технічний світогляд виражається у формі: людина сама коваль свого щастя". Представники технічного песимізму вважають техніку найбільшим ворогом людства і причиною всіх його бід. Вони стверджують, що саме сучасна техніка є причиною знелюднення.

Отже, технологічний детермінізм – це своєрідне тло для пояснення більшості явищ, пов'язаних з розвитком науки і техніки, їх впливу на людину і суспільство.

Література

1. URL:https://stud.com.ua/37746/filosofiya/tehnicniy_optimizm_tehnicniy_pesimizm_pomirniy_tehnicniy_optimizm_engelmeyera